

Tropische Boschbouw

RUBRIEK 2: Klimaat en Grond (waaronder bemesting, cultuurtechniek en microbiologie).

Bodembehoud en Watervoorziening. Ir J. H. de Haan, *Tectona* 1, 19—31, 1946.

Ir de Haan heeft tijdens zijn krijgsgevangenschap in Siam zijn gedachten nog eens laten gaan over het erosievraagstuk.

De kwestie is ook voor ons Indië niet nieuw. In 1931 begon de hydrologische afdeling van het Boschproefstation zijn onderzoek op afstromingsperken en slibbakken en in 1941 werd op het Congres van proefstationspersoneel aan de Regeering een motie aangeboden, waarin op een krachtige aanvatting van het erosievraagstuk werd aangedrongen.

Er dient thans iets gedaan te worden. Met gewestelijke keuren of bodembeschermingsclausules in erfpachtscontracten komt men er niet. De meeste ambtenaren, die met de erosie te maken hebben (Irrigatie, boschwezen, binnenlandsch bestuur) hebben andere beslommeringen. Het viel de Haan bij de besprekingen in de kampen op, dat men er wel veel belangstelling voor had, maar dat men geen flauw idee van het maatschappelijk gevaar der erosie had. De propaganda op dit punt moet wel ten volle hebben gefaald.

Daar de bestrijding der erosie zal moeten werken over groote gebieden, zal er alleen iets te bereiken zijn als er coördinatie komt van alle diensten, die tot nu toe te veel langs en los van elkaar hebben gewerkt. Er zal een dienst of dienstonderdeel in 't leven geroepen moeten worden met speciale deskundigen, die de middelen hebben om de taak te volbrengen. Men zou die dienst de dienst der „Landinrichting” kunnen noemen.

De taak op Java zal veel verschillen van die in de Buitengewesten. Op Java liggen de verhoudingen tusschen de uitgestrektheden der boschreserves, de groot-landbouwondernemingen, de sawahs en de droge velden der bevolking vast. Het zwaartepunt legt vooral in de waterhuishouding dier gebieden.

In de buitengewesten daarentegen zullen de schermbosschen en de productiebosschen moeten worden vastgelegd, evenals de landbouwterreinen hetzij jaarlijks of periodiek in gebruik, en de grondreserves met nog onbepaalde bestemming, het eigendom van de gemeenschap. Daarna komt de ladangregeling, hetherstel van 't jonge bosch (bloekar), de intensivering van het ladangbedrijf en de overgang naar de tegallancultuur. Het is dus hier in hoofdzaak een kwestie van bodembestemming.

De Landinrichting moet een centrale dienst zijn. Kwesties als de watervoorziening van het benedenland zijn van te veel belang voor de toekomst van het volk dan dat ze beoordeeld zouden kunnen worden door ondeskundige lokale gemeenschappen. De Haan stelt voor een Centraal bureau en twee inrichtingsafdeelingen, één voor Java en een voor de buitengewesten, elk met een 6-tal secties. De centrale dienst zal een staf van deskundigen moeten hebben, die de secties met raad en daad kunnen bijstaan. Er zullen dus hier agrarisch-economische, cultuurtechnische en bureaux voor agrarische wetgeving, adatzaken en veeartsenijkundige kwesties moeten komen.

De Javadienst zal moeten werken met stroomgebieden als eenheden, die van de buitengewesten met landstreken met overeenkomstige agrarische ontwikkeling. De dienst zal plannen moeten ontwerpen voor de benutting van den grond, waarbij de erosie direct de aandacht vraagt. Voor de uitvoering en het toezicht zal de propaganda een belangrijke zaak zijn, daar zonder deze het werk voor de bevolking te veel een opgelegde zaak zal worden. Bij het toezicht moeten de lokale rechtsgemeenschappen zooveel mogelijk worden ingeschakeld, en dat zal alleen lukken als de propaganda de bevolking heeft doen inzien, dat de maatregelen in haar belang worden genomen.

Schrijver houdt tenslotte een pleidooi voor de vorming van een afzonderlijk departement van Domeinen en Waterbeheer, waarvan desnoods facultatief Waterkracht en Electriciteit kunnen worden opgenomen. Lichtegezet wordt nog, waarom de landbouwvoorlichtingsdienst er beter buitengelaten moet worden.

v. Z.

RUBRIEK 4. Boschbescherming (waaronder natuurbescherming en jacht).

Richtlijnen voor een doeltreffende Jachtregeling en Natuurbescherming in Nederlandsch-Indië. Ir C. N. A. de V o o g d. Tectona 2, 41—58, 1946.

Volgens de V o o g d zijn er in Indië te veel instanties, die in kwesties van natuurbescherming worden ingeschakeld. Hij levert een pleidooi voor de vorming van een adviseerend lichaam, een „Permanente Raad voor Jacht- en Natuurbescherming”, waarin moeten worden opgenomen hoofdamttenaren van het dept. van Landbouw, een consulent voor jacht- en natuurbescherming, een houtvester, een bioloog, een landbouwconsulent, een ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur, een vecarts, een jurist en vertegenwoordigers van de N. I. Vereeniging tot Natuurbescherming en van het Ned. Indische Jagers Genootschap. Deze raad zal dan de regeering moeten adviseeren over een homogenee Jacht- en Natuurbeschermingswet, de vorming en het beheer van natuurreservaten en natuurparken. Onder natuurpark zal dan worden verstaan, wat men ook wel wildreservaat placht te noemen, en onder natuurreservaat het ons in Indië vertrouwde natuurmonument. De totale uitgestrektheid van beide groepen bedraagt op Java 125.000 ha, in de buitengewesten 2,1 miljoen ha. Alle inkomsten zouden in een natuurbeschermingsfonds moeten worden opgenomen: de opbrengsten van jachtacten, vuurwapenbelasting, entreegelden voor natuurparken en -reservaten, verkoop van dieren enz. Verder moeten door de raad in beschouwing genomen worden maatregelen tegen wildschade en vergoeding van wildschade, alsmede het olifantenvraagstuk. Men moet althans waarborgen trachten te krijgen, dat enkele kudden zullen kunnen blijven voortbestaan; de trekwegen moeten worden veiliggesteld en het moet niet mogelijk zijn, dat olifanten worden afgeschoten, zoodra ze de trekwegen verlaten. En zoo zijn er nog tal van onderwerpen. Naast deze Raad wil de V o o g d een zelfstandigen Dienst van Jacht- en Natuurbescherming, en wel, omdat er aan het beheer van natuurparken en reservaten speciale eischen worden gesteld. Voor dezen dienst wordt een staf van ambtenaren noodig geacht (hoofd v. d. Dienst, een consulent voor Jacht- en Natuurbescherming, een bioloog, een houtvester). Het totaal der uitgaven wordt jaarlijks op f 200.000 geraamd, waartegenover de voren genoemde inkomsten staan, die men op ± f 800.000 begroot.

v. Z.

RUBRIEK 6. Boschhuishoudkunde (waaronder arbeid, beheer, handel, recht en wetgeving).

Eenige aantekeningen over de bosschen en het boschwezen op Java van December 1941 tot April 1945. P. K. H e r i n g a. Tectona 1, 8—18, 1946.

Reeds direct bij het uitbreken van den oorlog in Europa eischte de landsverdediging groote hoeveelheden hout op. Zoo werd in verband met de moeilijkheden bij den kolenvoer alleen reeds door de Staatsspoorwegen meer dan het dubbele van de tot nu toe gebruikelijke hoeveelheid brandhout opgenomen. De kap van timmerhout werd in 1941 met 50% verhoogd. De nadeelen van deze maatregelen waren echter nog niet zoo groot, omdat er toen een kapachterstand was, zoodat er nog voldoende kaprijpe opstanden ter beschikking stonden.

Tengevolge van den inval der Japanners in 1942 en de daardoor ontstane verwarring kwam men trouwens nog niet tot de normale kap. Het Europeesche personeel werd al spoedig uit zijn ambt ontzet of beter het kreeg slechts een adviseerende taak. In den beginne hadden de adviseerende Europeesche ambtenaren nog veel invloed op hun vroegere ondergeschikten, maar al spoedig zorgde de politiek ervoor, dat er van een goede samenwerking niet veel meer overbleef. De opdrachten tot verhoogde kap werden direct aan de inlandsche beheerders gegeven; de Japansche dienstleiding schoof in deskundigheid volkomen te kort.

Al spoedig ook kwamen achter de Japanners de slechtere elementen der bevolking los. Ze vernielden de woningen ook van de inlandsche boschambtenaren, ze stalen alles wat los en vast was, ja ze maakten zich vaak meester van geheele stapelplaatsvoorraden. Djaticultures werden moedwillig vernield of omgezet in landbouwgronden. Op sommige plaatsen werd door de Japanners daaraan wel een eind gemaakt, maar het onheil was ondertusschen geschied. Er waren ook gebieden, waar de Japanners zich niet lieten zien en daar ging de vernieling ongehinderd voort.

Na de interneering van het Europeesche personeel werden ook binnen de gebergtebosschen ontginningen toegestaan of werden bijzonder vruchtbare gedeelten (rivieroevers) ter cultiveering met djati of andere houtsoorten vrijgegeven. De dunningen

werden zeer ondeskundig uitgevoerd; om maar aan hout te kunnen komen werden de oudere cultures herhaaldelijk uitgedund.

Ondanks verhooging van de état was toch de opbrengst aan werkhout niet veel hooger dan de normale kap. De brandhoutaanmaak steeg echter onrustbarend. Bedroeg de verhouding van timmer- tot brandhout tot nu toe 1:2 à3, ze liep al spoedig op tot 1:11. Voor 1944 moest een kapvlakte geringd worden die 6 maal grooter was dan de normale. Men had veel hout noodig voor den bouw van interneeringsbarakken, voor kazernes, voor schepen van 150 tot 350 ton. Men kan dan ook zeggen, dat in 1944 alle bosschen boven de 80 jaar geringd waren, plaatselijk kwam men zelfs tot die van 40 jaar.

Het transport liep echter geheel in de war en overal waren de stapelplaatsen overvol. In sommige gedeelten van Java werd geen hout aangevoerd, zoodat men aangewezen was op het hout dat plaatselijk te krijgen was van ondernemingen (albizzia en dadap) en op de vruchtboomen der bevolking.

Voor al onder de *Acacia decurrens* werd een ware opruiming gehouden. De bast werd voor looijng van leer voor het leger gebruikt en het hout tot houtskool verwerkt. Evenzoo interesseerden de Japanners zich voor de loobasten der mangrove. Van de boschbijproducten kregen sommige als surrogaten waarde, zooals o.a. de wilde kaneel, de tedja (*Cinnamomum iners*), waarvan de bast als vulling van muskietenkaarsjes diende, de saga voor kleurstof.

Het cultuurbedrijf is gedurende den bezettingstijd wel voortgezet. Het is echter de vraag wat er van de djaticultures bij gebrek aan behoorlijk toezicht tenslotte zal terechtkomen. Betrekkelijk groote uitgestrektheden werden met balsa (*Ochroma bicolor*) en *Acacia decurrens* beplant. De oudere culturen ook van verschillende wildhoutsoorten (segawé o.a.) zullen wel voor een deel afgeschreven moeten worden.

De boschinrichting en de herziening der bedrijfsplannen werden volkomen stopgezet.
v. Z.

RUBRIEK 7. Boschbedrijfsregeling (waaronder houtmeetkunde, renterekening en rentabiliteitsleer).

Over omloop en bedrijf van bakau-bakau in den Riouw-Lingga Archipel. Ir G. N. Danhof. Tectona 2, 59—72, 1946.

Danhof geeft een analyse van een tweetal bekende opbrengsttafels van de mangrove en wel die van Watson en die van Durant. De laatste is gebaseerd op tal van opmetingen de eerste is samengesteld op een meer theoretischen grondslag. Acht men de gemiddelde jaarlijksche bijgroei de beste maatstaf voor de bepaling van den omlooptijd, dan is de 22 jarige omloop de meest aangewezen. Toch beveelt Durant de 35 jarige aan.

De gemiddelde jaarlijksche bijgroei varieert over een betrekkelijk lang tijdsperk echter zoo weinig, dat men tot een 12 jarigen omloop zou concluderen. Hierbij moet men in aanmerking nemen, dat het in Riouw in hoofdzaak gaat om brandhout- en houtskoolproductie en niet om werkhout, waarvan de waarde op hooger leeftijd toeneemt. Palenhout van goede kwaliteit kan men beter betrekken uit andere kustbosschen. Deze houtsoorten hebben een geringer soortelijk gewicht dan die van de mangrove en zijn dus makkelijker verhandelbaar.

Uit het prijsverloop bleek echter, dat men houtskool uit de oudere bosschen hooger waardeert. Neemt men dit in aanmerking dan komt men in Riouw tot een 18-jarigen omloop — voor verkrijging van goede houtskool en keukenbrandhout heeft men geen ouder hout noodig. De gemiddelde diameter van de boomen is op dien leeftijd 8,6 cm en men kan in Riouw dan volstaan met het eenvoudige voorschrift, dat geen dunner hout dan van 7,5 cm mag worden gekapt.

De indruk van velen, dat de mangrovebosschen van Riouw schandelijk zouden zijn overkapt, wordt door de cijfers niet bevestigd.

Over de voor de praktijk zeer belangrijke vraag of op den duur een 18 jarige omloop in verband met het productievermogen van den grond is vol te houden, laat Danhof zich niet uit.
v. Z.